

Kadın Dostu Kentlerde Hobi Kurslarına Yönelik Ciddi Boş Zaman Yaklaşımı: Yiyecek-İçecek Odaklı Kurslar (Hobby Courses for Women with Serious Leisure Perspective in Women-Friendly Cities)

* Fidel TOKER^a , Esra Ebru MAVİ^b

^a Council of Higher Education, Department of International Relations, Ankara/Turkey

^b Council of Higher Education, Department of Project Development and Support, Ankara/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 23.02.2022

Kabul Tarihi: 25.03.2022

Anahtar Kelimeler

Kadın dostu kentler

Belediye

Ciddi boş zaman

Hobi kursu

Yiyecek içecek odaklı

kurslar

Öz

Merkezi ve yerel yönetimler, vatandaşlara hizmet sunmak amacıyla oluşturulan örgütlenme biçimleridir. Belediyelerin temel görevi vatandaşların gereksinim ve isteklerini karşılamaktır. İhtiyaç ve taleplere binaen kentte sunulan ekonomik, sosyal ve siyasi fırsatlardan kent sakinlerinin eşit şekilde yararlanabilmesi ve toplumsal yapıda kırılma/dezavantajlı gruplar içinde değerlendirilen kadınlara yönelik hizmet anlayışı, Kadın Dostu Kentleri gündeme getirmiştir. Çalışmada, Türkiye’de kadın dostu olarak nitelendirilen 12 ildeki büyükşehir belediyelerinde, kadınlara yönelik düzenlenen hobi kursları ciddi boş zaman perspektifiyle incelenmiştir. İkincil veri toplama yönteminden yararlanılarak belediyelerin web sayfalarında ilan edilen kurslardan, kadınların toplum içindeki geleneksel rollerini pekiştirmesi bakımından, çalışmada yalnızca yeme-içme odaklı olanlara yer verilmiştir. Kadın Dostu Kent belediyeleri tarafından yürütülen yeme içme odaklı bu kurslar, ister hobi amaçlı olsun isterse ciddi boş zaman yaklaşımıyla ileride profesyonel bir mesleğe dönüşsün, kadınların özel alan/hane içinden çıkarak kamusal alanda da varlık göstermesini sağlamaktadır. Kadın Dostu Kent Projesinin devamı niteliği taşıması bakımından, bu kentlerdeki belediyelerde yeme içme kurslarına katılım göstermiş kadınların da içinde yer alacağı bir yapı üzerinde çalışılması mümkündür. Hobi kurslarını tamamlayan kadınların hobiyi iş edinerek kayıtlı istihdamda katılımında kitle fonlaması benzeri bir yöntemin kullanılması ve bu fikrin “kursiyerden işverene” adıyla yeme içme odaklı meslekler için bilimsel bir tasarıya dönüştürülmesi önerilmektedir.

Keywords

Women-friendly cities

Municipality

Serious leisure time

Hobby course

Food and beverage oriented course

Abstract

Central and local governments are forms of organization created to provide services to citizens. The main task of municipalities is to meet the needs and wishes of citizens. The fact that the inhabitants of the city can equally benefit from the economic, social and political opportunities offered in the city according to the needs and demands, and the understanding of the service for women, who are considered among the vulnerable/disadvantaged groups of society, has put women-friendly cities on the agenda. In the study, leisure courses organized for women in metropolitan municipalities in 12 provinces considered Women-Friendly in Turkey were examined from a serious leisure perspective. Using the secondary data collection method, only courses advertised on food and beverage-focused municipal websites were included in the study. Indeed, it is the area that receives attention and reinforces the traditional roles of women in society. These courses, focusing on food and drink, led by the Women-Friendly City municipalities, allow women to step out of the private/household space and into the public space, whether of a hobby or a serious leisure approach, become a professional profession in the future. As an extension of the Women-Friendly City Project, it is possible to work on a structure that will include women who have taken food and drink courses in the municipalities of these cities. It is recommended that a method similar to crowdfunding be used in the participation of women who have taken a hobby course in registered employment by obtaining a hobby and turning this idea into a scientific project for the professions of the food and beverages under the name “trainee to employer”

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: fidelcann@gmail.com (F. Toker)

DOI:10.21325/jotags.2022.1004

GİRİŞ

Avrupa Kentsel Şartı'nın altıncı ve yedinci maddesine göre (1992) kent insanının en büyük ihtiyacı ve doğal hakkı; yaş, yetenek, gelir durumu ne olursa olsun, kendisine beden ve ruh sağlığını koruyacak spor olanaklarının ve boş vakitlerini değerlendirebileceği uygun, kaliteli ortam ve olanakların sağlanmasıdır. Avrupa Konseyi Avrupa Yerel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen bu bildirge benzeri yönergeler, halkın başta manevi olarak sağlıklı yaşam tarzını destekleyecek program ve politikaların üretilmesi ve bu hizmetlere kaynak ayıran karar vericilerin bilinçle görev başında olması konusunda yerel yönetimlere yol göstermektedir.

Günümüzün modern kent yönetimleri, kent sakinlerinin boş zamanlarında eğlence, dinlence ve spor faaliyetlerinde bulunmalarının yanı sıra kişisel gelişim, sanatsal etkinlik ve mesleki eğitim alanlarında da ilerlemesine önem ve öncelik vermektedir. Bu kapsamda çeşitli kurs ve etkinlikler, gösteri ve seminerler düzenlenmekte, sertifika programları açılmaktadır. Kişisel gelişime yönelik bilgi ya da yetenek temelli bu kurslar, boş zaman değerlendirme maksadının ötesinde, giderek istihdama destek niteliği de kazanmıştır. Öyle ki, bu kurs programları, hobilerden ibaret sosyal doyum etkinliği olmasının yanında katılımcılarına kariyer edindirecek amatör aktiviteler halini almaktadır. Böylelikle motivasyonel süreçlerin önemi artmakta, boş zaman etkinliğine gönüllü katılım esası, düzenli takibe dönüşmektedir.

Eğlence ve dinlence zamanları olan rekreasyona özgü etkinliklerin düzenli takibi ciddi boş zaman yaklaşımının ifadesi olup, bireylere meslek edinmenin yolunu açmaktadır. El becerisine (zanaat) dönüşerek meslek edindiren, sayesinde gelir elde edilen eğlence-dinlence aktivitelerinin, çalışma hayatına doğrudan katılım konusunda her zaman erkekler kadar rahatlığı ve şansı olamayan kadınların istihdama katılımında olumlu rol oynayacağı düşünülmektedir. Çalışmada, kadınların rekreasyona ciddi boş zaman yaklaşımıyla katılımı ele alınmış, rekreasyon etkinlikleri yiyecek içecek odaklı kurslarla sınırlandırılarak bu katılım Stebbins'in kayıtsız ve ciddi boş zaman yaklaşımıyla incelenmiştir. Söz konusu yaklaşım, kendiliğinden ve kısa süreli gerçekleştirilen etkinliklerin katılımcılara meslek edinme yolunu açması durumudur. Bu bağlamda araştırmadaki temel ve ikincil hipotez aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

H1: Yerel yönetimlerin düzenlediği hobi kurslarına ciddi boş zaman yaklaşımıyla katılarak kazanılan beceriler, bireylerin meslek edinerek çalışma hayatına girmesinde etkilidir.

H2: Yerel yönetimlerin düzenlediği yeme içme odaklı hobi kurslarına ciddi boş zaman yaklaşımıyla katılarak kazandığı beceriler, kadınların meslek edinerek çalışma hayatına girmesinde etkilidir.

Geleneksel toplum yapısında meslekler “erkek işi” ve “kadın işi” olarak nitelendirilmektedir. Kadınlar, çoğunlukla “özel alan” olarak adlandırılan aile ortamındaki işlerde, annelik rolü ile ya da temizlik, çocuk, yaşlı, hasta bakımı gibi, duygusal hassasiyet gerektiren, daha rutin sayılabilecek “ikincil” olarak görülen işlerle ilişkilendirilmekte; erkekler ise daha ziyade “kamusal alan” olarak nitelendirilen ortamlarda, “asıl iş” olarak görülen ve “yüksek zeka” gerektirdiği düşünülen (doktorluk, mühendislik vb.) işlerle anılmaktadır. Temizlik, yemek yapma, çocuk-yaşlı-hasta bakımı gibi hane içinde kadınların görevi olarak algılanan ve “görünmeyen emek” kavramı ile açıklanan işler, aile içinde kadınlar tarafından yapılmakta ve karşılığı ödenmemektedir (Acar Savran, 2008). Oysa aynı işler özel alandan çıkıp kamusal alanda görünür ve profesyonel bir mesleğe dönüşmeye başladığında, erkeklerin de bu alanlarda boy gösterdiğine tanık olunmaktadır. Örneğin, Türkiye gibi geleneksel toplum yapısını koruyan

ülkelerde “mutfak”, “kadının alanı” kabul edilmekte, “yemek yapma” eylemi ise, yine özel alan olan hane içinde kadınların yükümlülüğü gibi düşünülmektedir. Bununla birlikte ünlü aşçıların çoğunlukla erkek olması, görünmez emeğin mesleğe dönüştüğünde karşı cins tarafından sahiplenilmesinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

“Bir mesleği icra etmeye uygun olan cinsiyet” (Krefting, 1978) anlamına gelen belirli mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları (Bulut & Şahin Başfıncı, 2021) göz önüne alındığında; hobi, eğitim ya da meslek amaçlı olsun, yeme-içme odaklı işler konusunda “kadın” akla gelmektedir. Mevcut araştırmada da hobi kursu bağlamında, mesleki kariyer kaygısı taşımadan boş zaman etkinliği olarak değerlendirilebilecek “yeme içme kursları” ele alınmıştır. Yeme içme kurslarının katılımcılarını bir yönden, ciddi boş zaman yaklaşımıyla toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre kadın işi olarak görülen “aşçılık mesleğine” hazırladığı değerlendirilmektedir. Kadın işi yakıştırmasının kadın istihdamında artışa yol açması fikrinden yola çıkarak araştırma alanı, Türkiye’de “Kadın Dostu Kent” olarak nitelendirilen 12 pilot ildeki büyükşehir belediyeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu iller İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon, Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin ve Samsun’dur.

Kent sakinlerine karşı eşitlikçi yaklaşımın temel alındığı ve projelendirilerek her konuda bu eşitliğin hayata geçirilmesine gayret edildiği günümüzde, kadının çalışma hayatına katılması konusunu destekleyecek farklı bir yaklaşım ortaya koyması bakımından, araştırma önem arz etmektedir. Ciddi boş zamana dair alanyazında yer alan araştırmaların; gönüllülük (Ardahan, 2016), oriantring (Karaküçük vd., 2019), taekwondo (Ayyıldız Durhan & Özdemir & Karaküçük, 2020), fotoğrafçılık (Akyıldız Munusturlar & Munusturlar, 2016), korolara katılım (Ardahan, 2019) gibi faaliyet özelinde ele alındığı veya yaşam doyumu (Ardahan, 2019), özgünlük ve benlik saygısı (Denktaş, 2020) gibi kavramlarla ilişkilendirildiği dikkat çekmektedir. Mevcut çalışmada ise hobi kurslarının ciddi boş zaman yaklaşımıyla mesleğe ve gelire dönüşmesi, istihdamda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına aracılık edebilecek olup araştırmanın farklılığını ortaya koymaktadır.

Yiyecek içecek kurslarına hobi amaçlı katılarak bu eğitimleri başarıyla tamamlayan kadınların kurslarda edindiği becerilerden istifade edip mesleki yönelimlerini belirlemeleri söz konusudur. Bu sayede kadınların kayıtlı istihdama katılımlarının teşvik edilmesi, ayrıca meslek edinmeye ve çalışma hayatına dahil olmaya yönelik bilimsel tasarılar oluşturulması önerisi, çalışmayı farklı kılmaktadır.

Kavramsal Çerçeve ve Yöntem

Araştırmanın kavramsal çerçeve ve yöntem başlığı altında öncelikle kentte yaşayan kadınlar ile yerel yönetimlerin kadınlara yönelik eşitlikçi yaklaşımı ele alınmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen projelerden bahisle, çalışmanın evrenini oluşturan Kadın Dostu Kent modelinde yer alan 12 şehirde belediyelerce düzenlenen kurslar, alan genellemeleri yapılarak ciddi ve kayıtsız boş zaman kavramları çerçevesinde listelenmiştir.

Araştırma kapsamında, kolay erişilebilir olması çalışmanın niteliğine uygunluğu bakımından ikincil verilerin toplanması yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda çalışmaya esas teşkil edecek kurslara ilişkin tüm bilgiler belediyelerin resmî web sayfalarında yer alan arama motorundan 8-14 Şubat 2022 tarihleri arasında taranarak, yiyecek-içecek odaklı olanlar “Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim” başlığı altında ilk sırada yer almak üzere beş grupta listelenmiştir. Diğer gruplar: Sosyo Kültürel, Müzik-Sanat-Tasarım, Spor, Teknoloji ve Bilişim olup, programlara ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca kurs yetkilileriyle telefon görüşmeleri sağlanmıştır.

Kent Sakini Kadınlar ve Eşitlikçi Yaklaşım

Kentlerin adil ve eşit kullanım hakkı demek olan kentlilik hakkı, şehrin ve şehir kaynaklarının herkese ait olduğunu ifade eder (Lefebvre, 1991). Ancak, kent nüfusunun yarısını oluşturmasına rağmen kadınlar, kentsel yaşamın sunduklarından yararlanma bakımından erkeklere oranla geridedir. Modernizm dönemi öncesine göre günümüzde daha hakim olan; kadın ve erkek olmanın biyolojisinin birbirinden farklı psikolojik, toplumsal ve davranışsal özellikleri insanlara dayattığı fikri, bunun bir sebebi olabilir. Zira çağımızda hiyerarşik sistemlerin ve eşitsizliklerin var olduğu toplumlar, cinsiyete dayalı eşitsizlikleri de üreterek devam ettirir. Örneğin kentlerdeki ailelerde belirli işlerin ev işi, ücretsiz ve genellikle kadınlara ait; diğer işlerin de kamusal iş, ücretli ve genelde erkeklere ait olarak tanımlandığı gizli bir iş bölümünün olduğu görülür. Cinsiyete dayalı iş bölümleri, kadının toplumdaki yeri ile ilgili görüşleri de yansıtır (Connell, 2019). Bu iş bölümü ile kadının aile içinde belirlenen görev ve sorumlukları, onu aile hayatından toplumsal hayata taşıyacak gücü konusunda sınırlandırmaktadır.

Değişen teknolojiye bağlı olarak çalışma koşullarının fiziksel kuvvet yerine, zekâ/akıl ve başarıma gücünü ön plana çıkarması, kentsel alanlarda iki cinsiyet arasındaki dengeyi kuracak önlemlerin alınması eğilimine yol açmaktadır (Kaypak, 2014). Kadınların lehine gelişen bu koşulların yalnızca bilgi ve teknolojiyle sağlanamayacağı; erkeklerden farklı fiziksel özelliklerinin zayıflık olarak nitelendirilmesine ve bilgi alanından dışlanmaya karşı mücadelelerinin de bu olumlu gelişmelere katkısının olduğu belirtilmelidir. Kadınların ekonomik, politik, sosyal ve kültürel anlamda toplumsal hayata kazandırılması, bireysel çabayla değil daha çok örgütlü ve kurumsal yapılarla mümkün olabilir. En büyük örgütlü ve kurumsal yapı da devlettir.

Kent sakini olarak kadının yaşadığı yerde sunulan hizmetlerden ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda yararlanması, aslında içinde bulunulan toplumsal koşullara bağlıdır. Yönetimden siyasete, istihdamdan özel hayata kadar, kamusal-özel alanlarda sahip olduğu özgürlük alanı, kadının içinde yaşadığı toplumda eşit birey olarak konumlandırılmasıyla doğrudan ilintilidir. Kentlerde yaşayan kadınlara yönelik hizmetlerin örgütlenmesi ve yaygınlaştırılması da daha çok, belediyeler tarafından sağlanmaktadır.

Nasıl ki Lefebvre (2009), şehir hakkının (le Droit à la Ville) tarihsel gelişimini, büyük devrimlerden doğan soyut haklara verilen somut ayrıntılara benzetir; şehrin kadın sakinleri için de önce haklar ortaya çıkar, geleneğe veya kurula dönüştükten sonra bunu yasalaşmalar izler. Devletin merkezî ve yerel yönetimleri, hizmet götördükleri nüfusun yaşamında kadın erkek eşitliğini geliştirecek somut eylemlerin gerçekleştiricisi rolündedir. Bu amaçla çeşitli mevzuat ve proje uygulamaları hayata geçirilmektedir (Kaypak, 2014).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Projeler

Kadınlara yönelik belediye hizmetlerinin değerlendirilmesi çerçevesinde birçok ulusal/uluslararası çalışma ve proje hayata geçmiştir. Gerçekleştirilen önemli çalışmaların biri, 2015'te Birleşmiş Milletler'in (BM) öncülüğünde ortaya konan ve 193 ülke tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)'dir¹. Bu önemli ve kapsamlı çalışmanın iki temel amacı, dünyada yoksulluğu sona erdirmek ve toplumun huzur ve refahını sağlamaktır.

¹ 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) adıyla 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan ve günümüz dünyasının karşı karşıya olduğu temel sorun alanları olan 17 hedef şöyle belirlenmiştir: "Yoksulluğa son, açlığa son, sağlıklı ve kaliteli yaşam, nitelikli eğitim, cinsiyet eşitliği, temiz su ve sanitasyon, erişilebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi-yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu tüketim ve üretim, iklim eylemi, sudaki yaşam, barış-adalet ve güçlü kurumlar, amaçlar için ortaklıklar" (CSBB, 2022).

Bu amaçlarla belirlenen 17 ön koşuldan birisi olan “Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması” (Hedef 5), yerel yönetimlerde kadına yönelik hizmetler için çıkış yolu olmuştur. “Yerel Yönetişimde Kadının Güçlenmesi Projesi” de bu hedef üzerine inşa edilmiştir. Adı geçen proje, Hedef 5’in yerel göstergeler yardımıyla desteklenmesine de katkıda bulunmuştur (TESEV, 2017).

Yerel yönetimlerin kadına yönelik gerçekleştirdiği bir projesi de, Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı (TUSELOG)’dır. TUSELOG kapsamında beş ortaklık ağının her biri için farklı belediyeler² belirlenmiştir. Bu ortaklık ağlarının ikincisi olan Toplumsal Cinsiyet Eşitlik Ağı’na Türkiye’den üç, İsveç’ten bir belediye dahil edilmiştir. Türk İsveç Cinsiyet Eşitliği Ağı Projesi ile, belediye personelinin ve yerel politikacıların cinsiyet eşitliğine dayalı hizmet sunumu sağlaması hedeflenmiştir (TESEV, 2017).

Merkezi yönetim tarafından kadına hizmete yönelik olarak hayata geçirilecek projelerden birisi ise, Türkiye ile Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa finanse edilen ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yürütülen mali destek uygulaması olan Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi (WomenUp)’dir. Projenin amaçları; kadın işverenleri teşvik etmek, kadınların işgücüne katılımını ve çalışan kadınların kayıtlı istihdamını desteklemek, kadın çalışanların mesleki becerilerini geliştirerek istihdam olanaklarının yaratılması yoluyla kadınların işgücüne katılımlarını artırmak, hibe desteği ile kadın girişimciliğinin ve kayıtlı kadın istihdamının desteklenmesine katkı sağlamaktır (toplantı notları, SGK, 2016).³

WomenUp Projesi’ne yedi il (İstanbul, Ankara, Samsun, Denizli, Aydın, Şanlıurfa, Kahramanmaraş) dahil edilmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) proje kapsamındaki illerde faaliyet gösteren ve belirlenen şartları taşıyan 4.000 kadın işverene, kayıt önceliğine göre, proje uygulama süresince ortalama 20 ay süreyle her ay asgari ücret tutarına kadar hibe desteği verilmesinin planlandığını belirtmektedir (ÇSGB, 2022). Hazırlık, farkındalık faaliyetleri, ön çalışmalar ve son üç ay rapor hazırlıkları ile birlikte proje 32 ay sürecektir.

Kadın Dostu Kentler

Bu çalışmanın konusunu oluşturan Kadın Dostu Kentler’in ortaya çıkmasını sağlayan proje, yukarıda ele alınan Yerel Yönetişimde Kadının Güçlenmesi Projesi’nin Hedef 5 kapsamında yürütülen, Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı (KDKBMOP)’dır. Bu proje, 2006 yılında 12 ilde uygulanmaya başlanmıştır. Program, Kadın Dostu Kenti, “erkekler ile kadınların birlikte kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir biçimde yer aldığı kent” olarak tanımlanmaktadır. Kadın Dostu Kentler, Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP) ile yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik olarak pilot illerde Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonları kurulmasını ve toplumu bilgilendirecek çalışmalar yapılmasını öngörmüştür. KDKBMOP projesinde kadınlara yönelik belediye faaliyetlerine bakıldığında, doğrudan kadınlara sunulan hizmetlerle sınırlandırılmadığı; büyükşehir belediyeleri tarafından sağlanan ulaşımdan sağlığa, sosyal hizmetlerden istihdam olanaklarına kadar geniş bir alanda, faaliyetlerde kadına gösterilen duyarlılığın ölçülmesi hedeflenerek bütüncül yaklaşım sergilendiği görülmektedir (KDKBMOP, 2022).

² TUSELOG, İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği-SALAR ve Türkiye Belediyeler Birliği-TBB arasında yürütülen bir işbirliği programıdır. TUSELOG Belediye Ortaklığı beş ağ vardır: Belediye yönetimi, toplumsal cinsiyet eşitliği, sürdürülebilir ekolojik kentsel gelişim, atık yönetimi, enerji’dir. Türkiye’den Ordu, Giresun ve Osmangazi Belediyeleri ile İsveç’ten Kalmar Belediyesi projeye dahil olmuştur. Program, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajanlığı, Sida tarafından finanse edilmektedir (TUSELOG, 2022).

³ 2021 OECD raporunda; hizmet sektörlerinde ve kayıt dışı istihdamda yüksek oranda temsil edilen Türk kadınlarının COVID-19 dönemine rastlayan Eylül 2019 ile Eylül 2020 arasında işgücüne katılım hususunda erkeklerden fazla (%5,2 oranda) düşüş yaşadığı ve %1,4 daha fazla etkilendiği kayda geçmiştir (OECD, 2021, s.48).

Kadın dostu kentler modeli, yerel yönetimlerin planlama ve programlama süreçlerine toplumsal cinsiyet eşitliği prensibini yerleştirme hedefiyle gerçekleştirilen bir projenin ürünüdür. “Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı” çerçevesinde ilk aşaması İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa ve Trabzon illeriyle 2006 yılında başlayan ve Adıyaman, Antalya, Bursa, Gaziantep, Malatya, Mardin ve Samsun illerinin katılımıyla 2011 yılında ikinci aşamasına geçilen projenin ulusal ortağı ve temel paydaşı İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’dür. Projenin diğer yürütücüleri, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile bağışçı kurum olan İsveç Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (SIDA)’dır (KDKBMOP, 2022).

Kadın dostu kentler projesi kapsamındaki illerde verilen yerel hizmetlerde toplumsal cinsiyete duyarlılık ve kadınların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi esasları benimsenmektedir. Şehir planları insanların farklı sosyal ihtiyaçlarına uyarlanmakta, bu çerçevede, hareket kısıtlılığı olan bireylerin yanı sıra ailevi görevlerini yerine getiren kişilerin de hayatlarını kolaylaştırmak amaçlanmaktadır (UPA, 2022).

Ciddi Boş Zaman

Sayılan tüm projelerde ortak nokta, kadının yaşam ve istihdam koşullarının iyileştirilmesidir. Kadınların işgücüne katılımına yönelik 2021 OECD raporu incelendiğinde (2021, s. 48) COVID-19’un, hizmet sektörlerinde ve kayıt dışı istihdamda aşırı temsil edilen Türk kadınlarını, Eylül 2019 ile Eylül 2020 arasında %5,2 oranında düşüşle erkeklerden (%1,4) daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir. Tam da bu noktada sosyal ve kültürel belediyeciliğin devreye girmesiyle meslek edindirmeye yönelik istihdam odaklı kursların ve sertifika programlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Böylelikle kent insanının gündelik (kayıtsız/vasıfsız) boş zamanı da yerini ciddi (vasıflı) boş zamana bırakmaktadır.

Stebbins, gündelik boş zamanı ciddi boş zamanın aksine hiçbir kariyer sunmayan ve daha az önemli olarak addetmekte, bununla birlikte gündelik eğlencenin zaman zaman getirdiği yaratıcılık ve keşif gibi kalıcı faydalarını da yadsımamaktadır. Ciddi boş zamanda gerçekleştirilmek istenen faaliyetler, kariyer vaadinden kaynaklanan motivasyonla açık veya örtük bir taahhüt gerektirirken; kayıtsız boş zamanda bireyin yeteneklerini ve kaynaklarını, zorlama olmaksızın, memnuniyetle kullanması söz konusudur (Stebbins, 2007). Yetişkin eğitimi merkezleri, gündelik boş zamandan ziyade ciddi boş zamana odaklanmaktadır. Houle, teorisinde yetişkin eğitime özgü güdülerini “öğrenmeye yönelik ve hedefe yönelik” güdüler olarak ikiye ayırmıştır. Bu kapsamda sanat hobilerine ayrılan zaman da, öğrenmenin kendi içinde bir amaç olduğu tek ciddi boş zaman biçimidir (Houle, 1988; Gordon, 1993).

Belediye Kursları

5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” gereği büyükşehir sınırları içindeki tüm belediyeler; çocuk, yetişkin, yaşlı, engelli, kadın, genç tüm kent sakinlerine yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmakla yükümlüdür.⁴ Sosyal ve kültürel belediyecilik hizmetleri kapsamında, hemen her belediyenin “el sanatları”, “spor”, “kültür ve sanat”, “gençlik” ve “eğitim” merkezi bulunmakta ayrıca resmi web sayfasında, düzenlenen kurslara ilişkin ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Kurs çeşitliliği bakımından; geleneksel el sanatları, halk

⁴ 23.07.2004 tarihli 25531 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5216 sayılı kanunun (v) maddesi.

oyunları, resim, müzik ve enstrüman kursları, atölye çalışmaları, teknik meslek edindirme kurslarının yanı sıra lisan kursları ve nezaket okulları, yükseköğretime geçiş ve ortaokullar için fen liselerine geçiş kursları gibi geniş bir yelpaze mevcuttur. Kadın dostu illere dair ikincil veriler taranarak (belediyelerin web sitelerinde yer alan tüm kurslar incelenerek) beş başlık altında sınıflandırılmıştır: Mesleki-teknik eğitim ve kişisel gelişim kursları, sosyo-kültürel kurslar, müzik-sanat-tasarım kursları, spor kursları, teknoloji ve bilişim kursları. Sınıflandırmada özellikle mesleki-teknik eğitim ve kişisel gelişim kursları ile sosyo-kültürel kurslar arasındaki ayrım konusunda tereddüt yaşanmıştır. Bazı temalar altında yer alan kurs programları hem kültürel hem de kişisel gelişime yönelik kurslar başlığı altında değerlendirilebileceği için, sınıflandırmanın çok keskin olamayacağı belirtilmelidir. Örneğin, salça/reçel/erişte/ev yemekleri yapımı gibi bazı kurslar, sosyo-kültürel temalı görünse de mesleki-teknik eğitim ve kişisel gelişim kursları başlığı altına alınmıştır. İllere göre açılan kursların dağılımı Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Kadın Dostu Kentlerde Belediyelerin Düzenlediği Kurslar

İzmir	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Yiyecek içecek hizmetleri (<i>barista eğitimi, yaş pasta/çikolata/salça/reçel/erişte/ev yemekleri yapımı</i>), giyim üretim teknolojisi, bahçecilik (<i>mantar/ tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği</i>), hasta ve yaşlı bakım/ sigortacılık/ güzellik ve saç bakım/ temizlik hizmetleri (<i>konut ve kurum temizliği</i>), muhasebe ve finansman (<i>özlük işleri ve kooperatifçilik</i>), adli kalem işleri, grafik tasarım ve reklamcılık, kişisel gelişim ve eğitim (<i>işaret dili, diksiyon, iletişim teknikleri vb.</i>) nikah şekeri süslemeciliği</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı diller, ev tekstili, hediyelik eşya yapımı, sabun üretimi, keçe aksesuarları yapımı, balık ağı donanımı</p> <p>Müzik-Sanat-Tasarım: El sanatları, dans ve ritim, bale, perküsyon, çok sesli/ Türk halk-sanat müziği, tango, flamenko, sanatsal mozaik, dolgu oyuncak bebek yapımı</p> <p>Spor: Hentbol, basketbol, capoeira, jimnastik, futbol, tekvando, judo, tenis, atletizm, satranç, yoga, halk oyunları, kano, step-aerobik, zumba, sağlıklı yaşam, temel hareket eğitimi, pilates, yüzme, su altı ragbisi, su topu, voleybol, masa tenisi, güreş, badminton ve futsal</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Bilişim (<i>web tasarımı, bilgisayar sistem bakım onarım vb.</i>), makine, tesisat, inşaat, metal, inşaat, elektrik- elektronik vb.</p>
Kars	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Aşçılık, gastronomi, yaş pasta yapımı, yöresel yemekler (<i>içli köfte, mantı, katmer, kete, hengul, cırdenge</i>), arıcılık, besi/süt sığırcılığı, kaz ve ördek yetiştiriciliği, koruyucu kıyafet dikimi, ilk yardım</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı diller, Türk halk dansları-Kafkas yöresi, diksiyon, folklorik bebek yapımı (Kafkas bebek)</p> <p>Müzik-Sanat-Tasarım: Yağlı boya resim, bağlama/ keman/ gitar/ ney, uygulamalı tiyatro eğitimi, halı dokuma, doğal taş işlemeciliği, iğne oyası, ahşap boyama, seramik</p> <p>Spor: Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, güreş, masa tenisi, atletizm, kick boks, Wushu Kung-Fu, bocce, boks, atletizm, step-aerobik</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Temel robotik ve kodlama, 3D yazıcı operatörlüğü</p>
Neveşehir	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Aşçılık, yaş pasta yapımı, dekoratif örtü dikimi, dekoratif el aksesuarları hazırlama, turistik hediyelik eşya yapımı</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı dil, diksiyon, spikerlik ve sunuculuk, Türk işaret dili, ev aksesuarları, yatak odası tekstili, banyo takımları/ dekoratif minder dikimi, iğne oyası yapımı, tığ örücülüğü, halı dokuma kursları</p> <p>Müzik-Sanat-Tasarım: Yan flüt, ney, piyano, halk oyunları, bağlama/ keman/ gitar kursları, resim sanat eğitimi, yağlı boya, sulu boya ve karakalem kursları, özel insanlar-el sanatları</p> <p>Spor: Atletizm, güreş (kadın/erkek), futbol, basketbol, halter</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Medya okur yazarlığı, internet programcılığı, bilgisayar operatörlüğü</p>
Şanlıurfa	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Mahalli yemekler, giyim, el sanatları, kuaförlük, halı iş sağlığı güvenliği, epilasyon-depilasyon, evde çocuk bakımı, masaj</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı dil, halk oyunları, Kur'an-ı Kerim kursları</p> <p>Müzik-Sanat Tasarım: Klasik ve modern ebru, hüsn-ü hat, tezhip, karakalem/yağlı boya/pastel boya resim, kaligrafi, çinicilik ve el sanatları, ahşap oymacılığı kursları, resim, müzik, bağlama, keman, ney, gitar, piyano, halk oyunları, gazelhanlık, konservatuvar hazırlık kursları</p> <p>Spor: Basketbol, voleybol, futbol, hentbol, taekwando, güreş, judo, yüzme, okçuluk, kick-box, karate, badminton, muay-thai, dart, kort tenisi, masa tenisi</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Bilgisayar, hızlı F klavye</p>

Tablo 1. Kadın Dostu Kentlerde Belediyelerin Düzenlediği Kurslar (devamı)

Trabzon	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: İşaret dili, yabancı dil, fotoğrafçılık, gitar, bağlama, keman, cenaze hizmetleri, ayakkabı tasarımcılığı
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, satranç halk oyunları, çarpana/Keşan/Keytan/ipek halı dokuma, gümüş kazaziye, sepet/tığ/hasır örücülüğü, taş/Fadime bebek, telkari, tahta kaşık, Kur'an-ı Kerim ve değerler eğitimi
	Müzik-Sanat-Tasarım: Bağlama, gitar, keman, ney, yan flüt, resim, halk oyunları, el nakışı, iğneoyası, filografi, hüsnü hat,
	Spor: Masa tenisi, step- aerobik - fitness- pilates
	Teknoloji ve Bilişim: Robotik kodlama, web tasarımı, grafik ve animasyon
Antalya	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Geleneksel Türk mutfağı, ev yemekleri, yaş pasta, aşçılık, ipek böceği yetiştiriciliği, tıbbi ve aromatik bitkiler, diksiyon, işaret dili, hızlı ve etkili okuma, liderlik, manikür pedikür, saç ve cilt bakım, makyaj
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, tiyatro, halkoyunları, modern dans, bale, kursları
	Müzik-Sanat-Tasarım: Bağlama, gitar, piyano, keman ve resim, viyolonsel, gitar, yan flüt, mandolin, ud, kanun, ritim kursları, ahşap boyama ve vernikleme gibi el sanatları teknolojisi ile ilgili kurslar
	Spor: Pilates, step, aerobik, zumba, fitness
	Teknoloji ve Bilişim: Bilgisayar işletmenliği/ programlama, photoshop, grafik animasyon, temel robotik kodlama, web tasarımı/uygulamaları geliştirme, android mobil ve ofis uygulamaları, autocad
Bursa	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Pasta ve yemek yapım kursu (işitme ve konuşma engellilere yönelik), pastacılık, geleneksel Türk mutfağı, zeytinyağlı yemekler, makarna sosları, şeker hamuru/çikolata yapımı ve süsleme
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, el sanatları, geleneksel Türk-İslam sanatları, ipek kumaş ve halı dokuma
	Müzik-Sanat-Tasarım: Vitray, ahşap boyama/yakma, nakış, panç nakışı, tablo boyama kursları, el sanatları teknolojisi ile ilgili kurslar (ebru/dolgu bebek/filografi, kanaviçe, kırk yama vb.)
	Spor: Aerobik, fitness, zumba
	Teknoloji ve Bilişim: Bilişim teknolojileri kursları (Robotik kodlama, web tasarımı, programlama, sosyal medya, autocad, üç boyutlu nesne modelleme, siber güvenlik)
Gaziantep	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Yiyecek içecek hizmetlerine özel (Halep, dünya, Gaziantep, Türk, Osmanlı mutfakları, yöresel mutfaklar, şeker hamuru/yaş pasta/special kek/pizza/pide/deniz ürünleri/ekmek yapımı, kuaförlük, ev mefruşatı, dikiş-giyim, makine nakışı, el nakışı Antep işi, pastacılık, aşçılık, halı desinatörlüğü gibi 52 branşta eğitim
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, adab-ı muaşeret, aile hayatı, değerler eğitimi, zekâ oyunları
	Müzik-Sanat-Tasarım: Bağlama/keman/gitar/ney/piyano/ud ses eğitimi, Latin/salon dansları ebru, grafik, fotoğraf, ahşap/seramik ve cam teknolojisi, müzik ve gösteri sanatları, grafik ve fotoğraf gibi 330 branş
	Spor: Pilates, bocce, dart, fitness, hokey, karate, satranç, step-aerobik, taekwondo, wushu, yakın savunma
	Teknoloji ve Bilişim: Bilgisayar operatörlüğü/programlama/bakım onarım, blok tabanlı robotik ve kodlama
Malatya	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Aşçılık-gastronomi, pasta yapımı ve sunumu, arıcılık, kuaförlük, saç bakımı ve yapımı, saç sakal kesimi, giysi tadilatı ve trikotaj, tarım makineleri bakım onarım
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, diksiyon, Kur'an-ı Kerim tecvidli okuma
	Müzik-Sanat-Tasarım: ebru, çini, hüsn-i hat, takı tasarımı, dekoratif ahşap süsleme, yakma ve oymacılığı, kağıt rölyef, geleneksel el nakışları, bez bebek, takı tasarımı, tezhip vs., halı dokuma, kabak kemane, keman, gitar, ney, ud, yan flüt, bağlama, ritm, drama tiyatro, piyano, şan eğitimi, Türk sanat ve halk müziği, halk oyunları resim (yağlı/guaj/sulu boya/karakalem) grafik tasarım, bakır rölyef, heykel yapımı, fotoğraf
	Spor: tenis, badminton, step aerobik, fitness, güreş, hentbol, kick boks, taekwondo, badminton
	Teknoloji ve Bilişim: Temel bilgisayar okur yazarlığı
Adıyaman	Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Pasta yapımı ve sunumu, aşçılık ve gastronomi, güzellik ve saç bakım, fotoğraf çekimi ve düzenleme, hızlı okuma, diksiyon
	Sosyo Kültürel: Yabancı dil, satranç
	Müzik-Sanat-Tasarım: Bayat kilimi dokumacılığı, Gaziantep bakır el işlemeciliği, keçe iğneleme, oya, piyano/ses/keman/gitar/ney/bağlama eğitimi, sulu/yağlı boya, uygulamalı tiyatro, desen çizimi, halk oyunları, model uçak yapımı makrome, gravür, seramik, dekoratif tablo/bebek/ev aksesuarları yapımı, sepet/şiş örücülüğü, tel kırma, hüsn-ü hat, kırkyama, takı tasarımı, kumaş /ahşap boyama
	Spor: Step, aerobik, voleybol, yüzme, badminton, atletizm, basketbol
	Teknoloji ve Bilişim: Yapay zekâ eğitimi

Tablo 1. Kadın Dostu Kentlerde Belediyelerin Düzenlediği Kurslar (devamı)

Mardin	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Aşçılık, gastronomi ve yöresel (ev) yemekleri, çevre eğitimi, motivasyon yöntemleri</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı dil, seramik, işaret dili, beslenme, dijital fotoğrafçılık, diksiyon, zekâ oyunları</p> <p>Müzik-Sanat-Tasarım: bağlama, erbane, gitar, piyano, darbuka, keman, artistik çizim ve drapaj, pastel/guaj boya, Türk halk oyunları, drama, elde beyaz iş, elde Türk işlemleri, sumak dokuma, kâğıt heykel sanatı, geleneksel el nakışları, gösteri giysileri dikimi, Siirt battaniyesi dokuma, takı tasarımı, tutkallı hamur çiçek ve fantezi yaka çiçeği, dekoratif tablo yapımı</p> <p>Spor: Step, aerobik, pilates, yamaç paraşütü, voleybol, kick boks, karate, atletizm badminton, basketbol, hentbol, yakın savunma</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Temel kodlama, siber güvenlik</p>
Samsun	<p>Mesleki-Teknik Eğitim ve Kişisel Gelişim: Aşçılık, butik çikolata hazırlama, yaş pasta yapımı, ön muhasebe, kuaförlük, fotoğrafçılık, çevre, sosyal medya, hızlı okuma, radyo ve televizyon seslendirme ve sunuculuk, güzel sanatlara hazırlık, yamaç paraşütü, motivasyon yöntemleri, kısa film ve belgesel atölyesi, lisan, kavramsal sanat konuşmaları, teknik resim.</p> <p>Sosyo Kültürel: Yabancı dil, diksiyon, işaret dili, Kur'an, satranç, hızlı okuma</p> <p>Müzik-Sanat-Tasarım: Karakalem ve yağlı boya resim, tezhip, tiyatro, bağlama, gitar, piyano, keman, ney, halk dansları Türk sanat ve halk müziği, çok sesli polifonik batı müziği, ebru, seramik biçimlendirme, mefruşat, sepet örücülüğü, örgü, gümüş kazaziye</p> <p>Spor: Badminton, teakwando, güreş, halter, atletizm, pilates</p> <p>Teknoloji ve Bilişim: Bilişim teknolojileri, mobil yazılım geliştiriciliği, dijital baskı ve teknik servis</p>

Tabloda, belediyeler bünyesinde açılan tüm yiyecek içecek odaklı kurslar, “mesleki-teknik eğitim ve kişisel gelişim kursları” başlığı altında yer almaktadır. Yaş pasta, şeker hamuru, çikolata, salça, erişte, ev yemekleri, kek, pizza, pide yapımı, barista eğitimi farklı yöre ve dünya mutfaklarına özel kursların yanı sıra, genel olarak aşçılık ve gastronomi kurslarının da açıldığı dikkat çekmektedir.

Belediyelerin bünyesinde: bilişim, ahşap, giyim-üretim, kuyumculuk, metal, makine, seramik, cam, tarım, tekstil, elektrik-elektronik ve el sanatları teknolojisi başlıkları altında; ayrıca yiyecek-içecek, güzellik ve saç bakım hizmetleri, yabancı diller, sanat ve tasarım, grafik ve fotoğraf, spor, sağlık, müzik ve gösteri sanatları, eğitime destek, çocuk gelişimi ve eğitimi, kişisel gelişim ve eğitim, hukuk, halkla ilişkiler ve organizasyon hizmetleri, din eğitimi, aile ve tüketici bilimleri, bahçecilik, büro yönetimi ve sekreterlik alanlarında onlarca kurs düzenlenmektedir.

Bu çalışmada, beş başlık altında sınıflandırılan hobi kursları genel olarak değerlendirildiğinde çoğu belediyede mesleki teknik eğitim ve kişisel gelişim başlığı altında aşçılık, güzellik ve saç bakımı; sosyo kültürel sınıf altında yabancı dil ve işaret dili eğitimi, diksiyon, Kur'an-ı Kerim eğitimleri; müzik-sanat ve tasarım başlığı altında Türk sanat müziği, halk müziği, bağlama, gitar, resim, grafik tasarım, halk oyunları; spor başlığı altında step, aerobik, basketbol, voleybol kurslarının açıldığı; bilişim ve teknoloji alanında da bilgisayar operatörlüğü ve programcılığı, robotik kodlama, web tasarımı eğitimleri öne çıkmaktadır. Hobi kurslarının açıldığı ile göre özgünlüğü, daha çok mesleki teknik eğitim ve kişisel gelişim başlığında yer alan yeme içme kurslarında (hengel, kete, cırdenge, katmer), sosyo kültürel kurslarda (çarpana, Keşan, kaytan dokuma, pañç nakışı) ve müzik, sanat ve tasarım kurslarında (Kafkas bebek yapımı, erbane, telkari, bakır el işlemeciliği) dikkat çekmektedir.

Yiyecek-içecek odaklı bu kurslarda 214 saatlik yaş pasta yapımı, 120 saatlik butik çikolata yapımı, 450 saatlik aşçı yardımcılığı, 368 saatlik Türk mutfağı, 120 saatlik barista vb. belirli saatlik eğitimler verildiği göz önünde bulundurularak söz konusu programların sadece mesleğe yönelik teknik detayların öğretildiği, girişimcileri sektöre hazırlayan kurslar olduğu düşünülebilir. Ancak suşi yapımına duyulan ilgi, lebeni çorbası, açık-yumuk içli köfte ya da borani gibi yöresel yemekleri öğrenmek, reçel ve salça yapma merakı da bu tür kurslara katılmanın bir sebebi olabilir. Bu ayrımla yeme-içme odaklı kurslar, kişisel gelişim başlığı altında değerlendirilerek mesleki eğitimden öte hobi ve haz yönüyle dikkate alınmıştır.

Araştırma kapsamında ikincil verilerin taranması için belediyelerin web sayfaları incelenmiş ve kurs yetkilileriyle telefon görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmelerde iki önemli sonuca varılmıştır: Covid-19 pandemisinden önce tüm branşlarda özellikle hafta sonu kurslarına olan yoğun talebin yerini, pandemi sonrasında hafta içi akşam saatlerinde düzenlenen kurslar almıştır; ayrıca 12 belediyede yeme-içme odaklı kurs katılımcılarının yaklaşık %70 kadın, %30 oranında erkek olduğu, ortak beyandır.

Sonuç ve Öneriler

Kent insanının boş zamanını değerlendirirken hem keyif almak hem de kişisel gelişimine katkı sağlamak amacıyla katıldığı kurslardan yiyecek içecek odaklı olanlar, belediyeler bünyesindeki diğer kurs programlarına talep oranları dikkate alındığında en çok tercih edilenler arasındadır. Bu konuda belediyelerin çok sayıda seçeneği, uzman ve zengin bir kadroyla kurumsal yapıda sunması; kent sakinleri için bedelsiz alınan kültürel bir hizmet, meslek ve beceri kazandıran sosyal doyum, aynı zamanda bir istihdam desteğidir. Kaldı ki belediyeler bünyesinde açılan tüm kurs programlarından, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Meslek Fabrikası örneğinde olduğu gibi “meslek edinmek isteyenler, uzun süreli işsizler, kadın işsizler, genç işsizler, engelli işsizler, diğer dezavantajlı gruplar, mesleğinde ilerlemek ve meslek değiştirmek isteyenler” yararlanmaktadır.

Çalışmanın başlığında yer alan “hobi kursu” nitelendirmesi; teknoloji ve bilişim kurslarının hobi anlamında zayıf bir halka oluşturduğu düşünülmeyle birlikte, profesyonel olarak ilgilenilmediği sürece sanat, kültür, tasarım ve spor dallarında açılan programların hobi niteliği taşımasından kaynaklanan bir genellemedir. Ciddi boş zaman perspektifiyle, hobi kurslarının saatleri ve günleri göz önüne alındığında, kurs düzenlenme zamanlarında esneklik olduğu görülmektedir. Kursların genellikle hafta içi akşam saatlerinde ya da hafta sonlarında düzenlenmesi, çalışanlara hobi kurslarından yararlanma olanağı sağlar.

Yeme içme odaklı kursların saatleri ile ilgili, %30 oranındaki erkek katılımcının talebi yönünde ve pandemi koşullarının müsaade ettiği kadarıyla, akşam ve hafta sonu kursları düzenlenmesine çalışıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Diğer hobi kurs saatleri ile karşılaştırıldığında yiyecek içecek kursları ile diğer kurs programlarının gün ve saati arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Ancak bunun sebebi, teori ve uygulama olarak ardışık verilmesi gereken eğitimin sekizer saat sürmesi, dolayısıyla yeme-içme odaklı kursların gündelik boş zamana yönelik olabilecek diğer hobi kursları gibi hafta içi mesai saatlerine denk gelmesi de olabilir. Hafta içi mesai saatlerinde yoğunlaşan bu kursların daha çok ev kadınlarına ve kırılgan/dezavantajlı gruplara yönelik olduğunu düşündürmektedir. Hafta içi mesai saatleri dışında ve hafta sonu gerçekleştirilen yeme içme kurslarının, çalışanlar için boş zaman değerlendirme yöntemi olarak seçilmesinin yanında, bu programlara katılımın iş değiştirme fikrini de destekleyebileceği düşüncesi doğmuştur. Belediyelerde kurs saatlerinin esnekliği, hafta sonu ve akşam kurslarına olan ilgi, bu kurs programlarına katılanların boş zaman değerlendirme amacı taşıdığını göstermekle birlikte kursiyerlerin belli bir işte çalışıp çalışmadığı sorusu ayrı bir araştırma konusudur.

Kadın erkek her kentliye hitap eden kurslar, hobilerle geçirilen boş zamanın dışında sanat ve meslek edindirme amacı taşımakta, kadınların işgücü piyasasına katılımını da teşvik etmektedir. Bu teşvikin olumlu çıktılarında biri, Samsun Kadıköy Belediyesi'ne bağlı Kültür ve Yaşam Evi'nde açılan kurslarda eğitim gören kadınların, aldıkları eğitimleri çeşitli hibe ve mikro kredilerle bir üst basamağa taşımalarıdır. Kursiyerlikten işverenliğe atılan adımda, hobi kursuna katılarak keyifle geçirdiği boş zamanlarında kadınların hayatına yön veren ufkunu, önünü açan, Kadın Dostu Kent Belediyeleridir. Mevcut çalışmada saptanan, Kadın Dostu Kent Belediyeleri tarafından yürütülen yeme

içme odaklı hobi kurslarından kadın kursiyerlerin daha çok (%70 oranında) yararlandığı bilgisi, ister hobi amaçlı olsun isterse ciddi boş zaman yaklaşımıyla ileride profesyonel bir mesleğe dönüşmesi düşünülün, kadınların özel alan/hane içinden çıkarak kamusal alanda varlık göstermesini sağlamaktadır.

Bireylerin, yeme içme odaklı kurslara ciddi boş zaman yaklaşımıyla katılmaları halinde keyifli vakit geçirmenin yanı sıra kurs kazanımlarının mesleki beceri edinimine de vesile olması beklenmektedir. Yiyecek-içecek konulu çalışmaların literatürde genelde gastronomi alanında, Kırım-Tatar mutfağı-cantık böreği (Tuncer & Badem, 2021), Karadeniz Bölgesi ekmek çeşitleri (Coşan & Seçim, 2020), kuymak ve muhlama (Zıvalı & Beyazkaya & Beyter, 2020) gibi yöresel ürün tanıtmaya yönelik olduğu görülmektedir. Yiyecek içecek odaklı kursları ciddi boş zaman yaklaşımıyla değerlendiren mevcut çalışmanın ise bu kursların katılımcılarını mesleğe yöneltme konusundaki katkılarını inceleyecek farklı bilimsel araştırmalara öncül olabileceği; ayrıca bu çalışmada elde edilen sonuçların hobi kurslarına katılımın artması konusunda da fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Yiyecek içecek kursları dikkate alındığında kadınların gündelik görevleri arasında görülen “yemek yapma” konusu, mesleki cinsiyetçilik olgusunu gündeme getirerek onların toplum içindeki geleneksel rollerini pekiştirmektedir. Bununla birlikte, Kadın Dostu Kentlerde ciddi boş zamana yönelik yeme içme odaklı hobi kurslarının, kurslar tamamlandıktan sonra kursiyerlerin bu alanda mesleki yönelimlerini harekete geçirip geçirmedikleri konusunda ayrı bir çalışma yapılabilir ve bu hobi kurslarının, özellikle kadınların mesleki becerilerine katkı sağlayarak onlara istihdam olanağı sağlayıp sağlamadığı konusu araştırılabilir. Ayrıca, eğitimlerini tamamlayan kadın kursiyerleri hibe ve mikro kredi desteğiyle işveren konumuna getirme fikri Samsun, Mardin gibi birkaç belediyenin gündeminde olmakla birlikte, bu desteğin tüm Kadın Dostu Kentlerde uygulanması, ideal bir hedef olarak görülmektedir.

Çalışmanın başında da belirtildiği üzere, kadının görünmeyen emeği ve kadın cinsine ait görev olarak değerlendirilen hane içinde yeme içmeye dair mutfak işlerini üstlenmesi, kadınların belediyeler bünyesinde yürütülen yiyecek içecek kurslarına ilgisinin erkeklere nazaran yoğun olmasını açıklayabilir ve bu durum kadının görünmeyen emeğinin profesyonel mesleğe dönüşmesinde rol oynayabilir. Bu noktada, Kadın Dostu Kent Projesinin bir adım ötesi olarak, bu kentlerdeki belediyelerde yeme içme kurslarına katılım göstermiş kadınların da içinde yer alacağı bir yapı üzerinde çalışılması mümkündür. Bu çalışmanın, Kadın Dostu Kentlerde yeme içme kurslarına katılıp eğitim almış kadınların kayıtlı istihdama dahil olmaları için bir adım niteliği taşıyabileceği düşünülmektedir. Hobi kurslarını tamamlayan kadınların hobiyi iş edinerek kayıtlı istihdama katılımında kitle fonlaması benzeri bir yöntemin kullanılması ve bu fikrin “kursiyerden işverene” adıyla yeme içme odaklı meslekler için bilimsel bir tasarıya dönüştürülmesi önerilmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

Acar-Savran, G. (2008). *İkinci Basıma Önsöz*. İçinde G. Acar-Savran & N. Tura Demiryontan (Ed.), Kadının Görünmeyen Emeği (s.9-16). İstanbul: Yordam Kitap.

- Akyıldız Munusturlar, M. & Munusturlar, S. (2016). Ciddi bir boş zaman etkinliği olarak fotoğrafçılık: fotoğrafçıların kümeleme analizi ile sınıflandırılması. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 12-24.
- Ardahan, F. (2016). Ciddi boş zaman faaliyeti olarak gönüllülük: AKUT örneği. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 47-61.
- Ayyıldız Durhan, T. & Özdemir, A. & Karaküçük, S. (2020). Validity and reliability study of serious leisure career scale. *Turkish Studies - Social Sciences*, 15(3), 953 - 963.
- Bulut, T. & Şahin Başfıncı, Ç. (2021). Farklı sektörlerdeki belirli mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları: Doğrudan ve dolaylı ölçüm yöntemlerine ilişkin bir araştırma, *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 7(2), 327-356.
- Connel, R.W. (1987). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*. (4. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşan, D. & Seçim Y. (2020). Karadeniz Bölgesinde üretilen bazı ekmek çeşitleri ve standart tariflerinin belirlenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue 4, 138-151.
- Denktaş, M. (2020). *Serbest Zaman Etkinliklerine Katılan Bireylerin Özgünlük Benlik Saygısı ve Ciddi Boş Zaman Perspektifleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gordon, H.R.D. (1993). *Houle's Typology: Time for Consideration*. The American Vocational Education Association Convention. Nashville, USA.
- Houle, C.O. (1988). *The Inquiring Mind: A Study of the Adult Who Continues to Learn*. (2 nd Ed.). USA: ERIC Ed.
- Kaypak, Ş. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 344-357.
- Karaküçük, S. & Ayyıldız Durhan, T. & Aksın, K. & Göral, Ş. & Akgül, B. M. (2019). Oryantiring Sporcularının Ciddi Boş Zaman Perspektifleri. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (4), 296-318.
- Krefting, L. A., Berger, P.K.& Wallace, M. J. (1978). The Contribution of Sex Distribution, Job Content and Occupational Classification to Job Sextyping: Two Studies. *Journal of Vocational Behavior*, 13, 181-191.
- Lefebvre, H. (1991) *Critique of Everyday Life*, Volume I. John Moor (trans). (First published as Critique de la vie Quotidienne I, Paris 1947) London-New York: Verso.
- Lefebvre, H. (1968). *Le Droit à la Ville. Economica-Anthropos* (3e éd.). Paris: Éditions du Seuil.
- Sosyal Güvenlik Kurumu WomenUp Projesi Tanıtım Toplantısı (SGKPTT) (2022). (26 Şubat) Ankara: Grand Otel.
- Stebbins, R.A. (2007). *Serious Leisure*. (1ère éd.) London: Routledge Taylor&Francis Group.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu (1996). (Çev. Z. Yener ve K. Arapkirlioğlu) Ankara: İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını.
- Tuncer, A. & Badem A. (2021). Kırım tatar mutfağının nitel olarak araştırılması: Cantık böreği örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue 5, 1-16.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakıfı (TESEV) (2017). TESEV İyi Yönetişim Raporları, Belediyelerde Kadın-Kadınlar İçin Belediye, İstanbul: TESEV Yayınları.

Zıvalı, E. & Beyazkaya T. & Beyter N. (2020). Yöresel ürünlerde anlam karmaşasının giderilmesi: “Kuymak” ve “Muhlama” örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue 4, 385-395.

Belediyelerin web sayfaları (Kadın Dostu 12 il):

<https://www.izmir.bel.tr/>; <http://www.kars.bel.tr/>; <https://www.nevsehir.bel.tr/>; <https://www.sanlıurfa.bel.tr/>;
<https://www.trabzon.bel.tr/>; <http://www.adiyaman.bel.tr/>; <https://www.antalya.bel.tr/>;
<https://www.bursa.bel.tr/>; <https://www.gaziantep.bel.tr/>; <https://www.malatya.bel.tr/>;
<http://www.mardin.bel.tr/>; <https://www.samsun.bel.tr/> (08.02.2022).

Cumhurbaşkanlığı Stratejik Bütçe Başkanlığı (CSBB), (2016) <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/amaclari/> (16.02.2022).

Kadın Dostu Kentler Ortak Birleşmiş Milletler Ortak Programı (KDKBMOP) (2014), <http://www.kadindostukentler.org/proje.php> (14.02.2022).

OECD Economic Survey Turkey January 2021, <https://www.oecd.org/economy/turkey-economic-snapshot/> (12.02.2022).

Resmi Gazete, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü (1920)

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004),

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040723.htm#1> (20.02.2022).

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) (2016).

http://www.sgk.gov.tr/WomenUp/WomenUp_Bilgilendirme.pdf (16.02.2022).

Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı (TUSELOG) (2006)
<http://projects.sklinternational.se/tuselogs/tr/belediye-ortakliklari/> (16.02.2022).

Uluslararası Politika Akademisi (UPA) (2011). <http://politikaakademisi.org/2021/03/18/kent-planlamasinda-toplumsal-cinsiyete-duyarli-yaklasimlar-viyana-ornegi/> (08.02.2022).

Hobby Courses for Women with Serious Leisure Perspective in Women-Friendly Cities

Fidel TOKER

Council of Higher Education, Department of International Relations, Ankara/Turkey

Esra Ebru MAVİ

Council of Higher Education, Department of Project Development and Support, Ankara/Turkey

Extensive Summary

Modern city governments today place importance and priority on the advancement of city residents in the areas of personal development, artistic activity and vocational training, as well as participation in entertainment, recreation and sporting activities in their spare time. In this context, various courses and events, shows and seminars are organized and certificate programs are opened. These training courses, which are based on knowledge or skills for personal development, have gradually acquired the quality of supporting employment beyond a leisure purpose. So much so that these course programs are not only social satisfaction activities consisting of hobbies, but also amateur activities that will allow their participants to develop a career. Jobs considered feminine duties; unpaid, i.e. invisible work in the household such as cleaning, cooking, caring for children and the elderly; among the course programs. When these functions begin to transform from the private sphere into a professional profession visible in the public sphere, we see that men also appear in these fields. In countries like Turkey, which preserve the traditional social structure, “kitchen” is seen as “women’s space” and “kitchen” is seen as women's work in the private household, which is perhaps to be the reason why celebrity chefs are predominantly male, as the unseen job turns into a profession, it is used by the opposite sex, that is possession.

Among the courses that city dwellers take to enjoy and contribute to their personal development while enjoying their free time, those focusing on food and drink are among the most popular courses considering the demand rates for other course programs within municipalities. In this regard, municipalities offer a large number of options in an institutional structure with expert and rich personnel; It is a free cultural service, social satisfaction that provides occupation and skills, and also employment support for the inhabitants of the city. Moreover, as in the example of the vocational factory affiliated with the Metropolitan Municipality of Izmir, all the course programs opened within the municipalities benefit "those who want to acquire a trade, the long-term unemployed, women unemployed, young unemployed, disabled unemployed, other disadvantaged groups, those who want to progress in their job and change jobs.

The qualification of “hobby course” in the title of the study; Although technology and computer courses are considered a weak link in terms of hobbies, this is a generalization arising from the hobby nature of open programs in the branches of art, culture, design and sports unless they are professionally interested. From a serious recreation perspective, given the hours and days of recreation classes, there seems to be flexibility in the course schedule. The fact that the courses generally take place in the evening during the week or at the weekend offers employees the possibility of benefiting from leisure courses. It was learned that efforts are being made to run evening and weekend classes at the request of 30% of male participants regarding class times focusing on food and drink, and to the extent that the conditions of the pandemic allow it. Compared to the hours of organization of other leisure courses, there is no significant difference between the days and times of catering courses and other course programs. However, the

reason for this may be that the training, which should be given consecutively in terms of theory and practice, lasts eight hours each, so that the courses focusing on food and drink coincide with working hours. On weekdays, like other recreational courses which may be for daily recreation. This suggests to us that the courses, which focus on weekday working hours, are geared more towards housewives and vulnerable/disadvantaged groups. In addition to the choice of catering courses organized outside working hours on weekdays and weekends as a mode of leisure for employees, the idea arose that attending these courses could also support the idea of changing jobs. The flexibility of course schedules in the municipalities, the interest in weekend and evening courses show that the participants in these course programs aim to spend their free time, but the question of whether the trainees will work in a certain job is a separate research topic.

The courses, which are aimed at all citizens, women and men, aim to offer arts and professions outside of leisure time devoted to leisure and to encourage the participation of women in the labor market. One of the positive results of this incentive is that women, who are educated in the courses opened at the House of Culture and Life of Samsun Kadıköy Municipality, take their education to the next level through various grants and microcredits. In the transition from internship to employer, it is the women-friendly municipalities that shape the lives of women in their free time by participating in leisure classes and paving the way for them. The information found in the current study that female trainees benefit more (70%) from food and beverage-focused leisure courses provided by women-friendly municipalities, whether for leisure purposes or with a serious leisure, allow for women to leave the private space/household and become a professional profession in the future. Ensures its presence in the public sphere.

When it comes to food and drink classes, the issue of 'cooking', which is part of women's daily chores, reinforces their traditional roles in society by raising the issue of occupational sexism. When it comes to food and drink classes, the issue of 'cooking', which is part of women's daily chores, reinforces their traditional roles in society by evoking the phenomenon of occupational sexism. However, a separate study can be conducted to determine whether leisure-oriented leisure courses for serious leisure activate the career orientation of trainees in this area after course completion, and whether these leisure courses contribute to the professional skills of trainees. Women in particular and provide employment opportunities can be explored. Furthermore, although the idea of bringing female trainees who have completed their training as employers with subsidies and microcredit support is on the agenda of a few municipalities like Samsun and Mardin, it is considered an ideal target to implement this support in all women-friendly cities. As indicated at the beginning of the study, the invisible work of women and the fact that they carry out kitchen work in the household, which is considered a duty of the female gender, may explain the fact that women are more interested to food and beverage courses organized in municipalities than men, which can play a role in transforming women's invisible work into a professional profession. At this stage, it is possible to work on a structure that will include women who have taken food and drink courses in the municipalities of these cities, as a step beyond the Women-Friendly City Project. It is believed that this study may be a step towards including women who have attended food and beverage courses in Women-Friendly towns and received training for formal employment.

It is recommended that a method similar to crowdfunding be used in the participation of women who have taken a hobby course in registered employment by obtaining a hobby and turning this idea into a scientific project for the professions of the food and beverages under the name "trainee to employer".